

KLUKA

GAZETA WYDAWANA PRZEZ TOWARZYSTWO MIŁOŚNIKÓW RYDUŁTÓW OD 1994 ROKU

Nr 484 / 15 kwiecień 2026



w kwietniowym numerze m.in.:

- II Gala Herosów spod Szarloty rozstrzygnięta - Rydułtowy nagrodziły lokalnych liderów
- Wiosenne warsztaty florystyczne w Szarlotka LAB
- Kobiety w mundurze i tradycji. Folklorystyczne spotkanie w Grabówce
- Studenci analizują przyszłość terenów pogórnich w Rydułtowach
- Profesor Stanisław Leszczyć-Przywara: niezłomny strażnik wartości

- Problemy hałd w centrum uwagi. Samorządowcy na posiedzeniu sejmowej komisji
- Wstrząsy, inwestycje i plany wydobywania. Górnicze wyzwania w regionie Rybnika i Rydułtów
- „Tu je piyknie!” – spacer śladami historii i architektury Rudy Śląskiej
- Franz Ignatz Henke – kronikarz, który ocalił pamięć o Śląsku
- Informacje Urzędu Miasta Rydułtowy, Wele byfyja, O zdrowiu i Moje rozważania





II Gala Herosów spod Szarloty rozstrzygnięta - Rydułtowy nagrodziły lokalnych liderów

Za nami II Rydułtowska Gala Herosów spod Szarloty – wydarzenie, które ponownie stało się przestrzenią wyróżnienia osób i inicjatyw aktywnie uczestniczących w procesie sprawiedliwej transformacji miasta. Konkurs objął mieszkańców, osoby uczące się i pracujące w Rydułtowach, a jego celem była promocja działań wzmacniających lokalną społeczność.

W tegorocznej edycji przyznano nagrody w 10 kategoriach. Do tytułu Herosa spod Szarloty zgłoszono łącznie 60 kandydatów, w tym 16 grup formalnych i nieformalnych oraz 44 osoby indywidualne. Ostatecznie wyróżniono 45 laureatów.

Tytuły Herosa społeczności otrzymali: Sławomir Gac, Tomasz Kamiński (pseudonim Kamil Fangor), Małgorzata Kubica oraz Kacper Rudek. W kategorii Heros Senior nagrodzono Małgorzatę Kubicę, Ryszarda Morawskiego, Bernadetę Oślizły i Rudolfa Warło. W obszarze edukacji wyróżniono Szymona Dombka, Pawła Furasa, Katarzynę Kopel-Pytlik oraz Annę Migułę.

Tytuł Rydułtowskiego Herosa trafił do Adama Barnabasa, Arkadiusza Gajdy, Tomasza Lemiesza i Mateusza Sobeczki, natomiast Rydułtowskiej Heroski – do Marioli Jordan, Anny Neuman i Joanny Rusok. W kategorii Rydułtowski Herosik nagrodzono Emilię Bindacz, Milenę Malinę, Antoninę Wdowiak oraz Oliwię Zalengę.

Wyróżnienia za działania na rzecz tradycji i dziedzictwa kulturowego otrzymali Maria Lipka, Joanna Rusok, Mateusz Sobeczko oraz Aleksandra Sokalla. W kategorii przedsiębiorczości nagrodzono Krzysztofa Firuta (Nielegalne Żarcie), Annę Neuman (PiernikomAnia), Weronikę Nowak-Szynk (Zaczarowany Ołówek) oraz Annę Urbańczyk (Centrum Kulturalno-Oświatowe Urbańczyk Anna).

Za inicjatywy społeczne wyróżniono Adama Barnabasa, Magdalenę Chmielewską, Piotra Furasa i Agnieszkę Soczewkę. W kategorii pracy zespołowej nagrody trafiły do grup: Aktywni Rydułtowy, Chór „Hiacyntus”, Fundacja „Dżepetto”, Grupa Fotograficzna Graf Rydułtowy, Liderzy Skalnej, Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza OSP Radoszowy, „Mówisz i Masz” – grupa uczniów ZSP w Rydułtowach, Stowarzyszenie Ruchu Harcerskiego „Czuwaj”, Świetlica „Tacy Sami” oraz Wolontariat RCK „Feniks”.

Gala była również okazją do rozmów o roli lokalnej społeczności w procesie przemian. W programie znalazł się panel dyskusyjny „Młodzi, którzy przełamują bariery”, prelekcja Jacka Rozenka pt. „Siła, która zaczyna się w środku – o pasji, motywacji i codziennym bohaterstwie”,

a także występ zespołu muzycznego.

Wydarzenie zrealizowano w ramach projektu „Ryduł-to-WY to MY – społeczna transformacja”, współfinansowanego ze środków Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji w ramach programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021–2027. Gala po raz kolejny podkreśliła znaczenie zaangażowania mieszkańców w rozwój miasta i budowanie jego przyszłości.



Wiosenne warsztaty florystyczne w Szarlota LAB

W Szarlota LAB odbyły się dziś warsztaty florystyczne prowadzone przez kwiaciarkę Beatę Czyż. Spotkanie zorganizowano w ramach inicjatywy lokalnej „Wiosna to zmiana – jeśli Ty nic nie zmienisz, nic się nie zmieni”.

Uczestnicy mieli okazję zapoznać się z podstawami tworzenia kompozycji kwiatowych oraz rozwijać swoje umiejętności pod okiem prowadzącej. Warsztaty stanowiły przestrzeń do zdobywania praktycznej wiedzy, a także wspólnego działania i integracji.

Wydarzenie wpisuje się w działania aktywizujące mieszkańców oraz zachęcające do podejmowania nowych inicjatyw i wprowadzania zmian w codziennym życiu.

Fotorelację z warsztatów przygotował Kamil Fangor.



Kobiety w mundurze i tradycji. Folklorystyczne spotkanie w Grabówce

15 marca w Grabówce odbył się koncert pod hasłem „Kobieta w mundurze”, który zgromadził zespoły folklorystyczne z regionu. Wydarzenie zostało przygotowane przez Gołęzańki, które pełniły rolę gospodarza spotkania.

Na scenie zaprezentowały się także zespoły Trojak, Czyżowianki, Rzuchowianki, Syryniczki, Pszowiki oraz Nasza Klika. Wspólny występ stał się okazją do przedstawienia dorobku artystycznego poszczególnych grup, a także do integracji środowisk pielęgnujących lokalne tradycje.

Koncert przebiegał w atmosferze współpracy i zaangażowania. Podkreślono rolę kobiet w działalności zespołów oraz ich wkład w rozwój kultury regionalnej. Wydarzenie stworzyło również przestrzeń do wymiany doświadczeń między uczestnikami.

Spotkanie w Grabówce potwierdziło znaczenie inicjatyw opartych na współdziałaniu lokalnych zespołów. Tego typu wydarzenia pozostają istotnym elementem życia kulturalnego i sprzyjają podtrzymywaniu tradycji.





Studenci analizują przyszłość terenów pogórnich w Rydułtowach

16 marca Rydułtowy odwiedziła grupa studentów Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach oraz Politechniki Śląskiej. Wizyta studyjna była częścią prac nad projektem dotyczącym strategii transformacji potencjalnie uwalnianych terenów KWK ROW Ruch Rydułtowy, realizowanym w ramach Regionalnego Obserwatorium Procesu Transformacji 2.0, w którym miasto współpracuje z uczelniami.

Projekt prowadzony jest w formule „Laboratorium Projektu”. Studenci opracowują w jej ramach koncepcje zagospodarowania terenów pogórnich, analizując możliwe kierunki ich przyszłego wykorzystania. Dla miasta udział w przedsięwzięciu stanowi okazję do pozyskania nowych pomysłów i scenariuszy, które mogą wspierać planowanie dalszych działań związanych z transformacją.

Podczas wizyty uczestnicy zwiedzili teren kopalni, aby lepiej poznać przestrzeń, która w przyszłości może odegrać istotną rolę w przemianach Rydułtów. Następnie odwiedzili miejsca związane z procesem zagospodarowywania terenów poprzemysłowych w mieście.

W programie znalazła się prezentacja Centrum Przesiadkowego w Rydułtowach oraz terenów przejętych od Spółki Restrukturyzacji Kopalń, w tym nowej strzelnicy sportowej i Szybu Leon III. W ostatniej z tych lokalizacji odbyło się także krótkie wystąpienie dotyczące potencjału i przyszłości terenów poprzemysłowych w mieście.

Wizyta była okazją do wymiany doświadczeń oraz zaprezentowania studentom miejsc już wpisujących się w proces przemian zachodzących w Rydułtowach. Zaangażowanie uczestników oraz przedstawiane przez nich propozycje wskazują, że współpraca samorządu z uczelniami może stanowić istotny element poszukiwania nowych kierunków rozwoju terenów pogórnich.

Przedstawiciele miasta, dziękując studentom za wizytę, podkreślili, że liczą na inspirujące efekty ich dalszej pracy nad projektem.



Informacje Urzędu Miasta Rydułtowy

Rydułtowy inwestują w mieszkańców. Kompleksowy rozwój inicjatyw społecznych, kultury i sportu

Szeroka oferta działań społecznych, edukacyjnych, kulturalnych i sportowych realizowanych w Rydułtowach pokazuje konsekwentnie budowany system wsparcia dla mieszkańców. Miasto, we współpracy z jednostkami organizacyjnymi i organizacjami pozarządowymi, rozwija inicjatywy odpowiadające na potrzeby różnych grup wiekowych – od dzieci i młodzieży, przez osoby aktywne zawodowo, po seniorów.

Jednym z kluczowych elementów tych działań jest projekt „Ryduł-to-WY to MY – społeczna transformacja”, współfinansowany ze środków europejskich. W jego ramach realizowane są inicjatywy oddolne, warsztaty i wydarzenia, które sprzyjają integracji społecznej, rozwijaniu kompetencji oraz aktywizacji mieszkańców. Projekt stanowi istotne narzędzie wspierające lokalną społeczność w procesie zmian i budowania kapitału społecznego.

Młodzież w centrum działań

Szczególne miejsce w polityce miasta zajmują inicjatywy skierowane do młodzieży. W ramach „Miejskiej Kopalni Inicjatyw” oraz "Laboratorium Inicjatyw" realizowane są projekty rozwijające kreatywność, kompetencje społeczne oraz umiejętności praktyczne. Młodzi mieszkańcy uczestniczą w warsztatach fotograficznych, dziennikarskich, technologicznych czy artystycznych, a także w działaniach związanych z nowoczesnymi narzędziami, takimi jak druk 3D czy obsługa dronów.

Istotnym elementem tych inicjatyw jest także pielęgnowanie lokalnej tożsamości. Projekty związane z kulturą śląską, językiem regionalnym oraz tradycją pozwalają młodzieży lepiej poznawać własne dziedzictwo i budować poczucie przynależności. Równolegle realizowane są działania edukacyjne poruszające ważne tematy społeczne, w tym zwiększanie świadomości dotyczącej autyzmu czy zagadnień ekologicznych.

Przestrzeń dialogu i integracji

Znaczącą rolę w integracji mieszkańców odgrywa Szarlota Urban LAB – miejsce otwarte na różnorodne inicjatywy społeczne i międzypokoleniowe. To właśnie tam odbywają się regularne spotkania grup i środowisk lokalnych, obejmujące zarówno działania rozwojowe, jak i rekreacyjne.

Funkcjonujące w tej przestrzeni grupy, takie jak Klub Mam, Krąg Kobiet, Mastermind Liderki czy środowiska skupione wokół gier, muzyki i rękodzieła, tworzą przestrzeń wymiany doświadczeń i budowania relacji. Równolegle realizowane są warsztaty ekologiczne, edukacyjne i integracyjne dla rodzin, dzieci oraz dorosłych, które angażują mieszkańców w działania na rzecz środowiska i społeczności lokalnej.

Urban LAB pełni również funkcję miejsca spotkań dla

organizacji pozarządowych i instytucji miejskich, wspierając rozwój inicjatyw oddolnych i dialog społeczny.

Wsparcie dla organizacji pozarządowych

Rozwój lokalnych inicjatyw nie byłby możliwy bez systemowego wsparcia organizacji pozarządowych. Miasto przeznacza środki finansowe na realizację zadań publicznych w obszarach takich jak kultura, sport, pomoc społeczna, zdrowie czy profilaktyka uzależnień.

W 2026 roku największe środki – 110 tys. zł – skierowano na działania profilaktyczne, obejmujące m.in. programy edukacyjne, zajęcia sportowe i inicjatywy promujące zdrowy styl życia. Finansowanie otrzymały także projekty kulturalne, sportowe oraz działania wspierające seniorów i osoby z niepełnosprawnościami. Dzięki temu możliwe jest prowadzenie szerokiej i zróżnicowanej oferty działań na poziomie lokalnym.

Edukacja i rozwój kompetencji

Ważnym elementem systemu wsparcia młodych mieszkańców jest działalność Zespołu Ognisk w Rydułtowach. Placówka łączy edukację artystyczną z rozwijaniem kompetencji przyszłości, takich jak umiejętności cyfrowe, komunikacyjne i strategiczne myślenie.

Oferta obejmuje zarówno zajęcia plastyczne i muzyczne, jak i działania interdyscyplinarne, które pozwalają młodym ludziom rozwijać zainteresowania i zdobywać nowe umiejętności. Zespół Ognisk angażuje się również w działania społeczne i ekologiczne, odpowiadając na współczesne wyzwania i potrzeby młodego pokolenia.

Kultura dostępna dla wszystkich

Istotną rolę w życiu miasta odgrywają instytucje kultury. Rydułtowskie Centrum Kultury „Feniks” prowadzi szeroką działalność obejmującą organizację wydarzeń artystycznych, edukację kulturalną oraz rozwój inicjatyw społecznych.

W analizowanym okresie zorganizowano dziesiątki wydarzeń biletowanych i bezpłatnych, w tym wystawy, imprezy plenerowe oraz projekty edukacyjne dla dzieci i młodzieży. RCK rozwija również działania zwiększające dostępność kultury, takie jak seanse przyjazne sensorycznie czy wydarzenia z audiodeskrypcją.

Z kolei Biblioteka Publiczna Miasta Rydułtowy pełni funkcję nowoczesnego centrum edukacyjno-kulturalnego. Oprócz podstawowej działalności związanej z udostępnianiem księgozbioru, organizuje liczne wydarzenia, warsztaty i spotkania dla mieszkańców. W 2025 roku zrealizowano ponad 220 wydarzeń, w których uczestniczyło ponad 7 tys. osób, co potwierdza rosnące znaczenie biblioteki jako miejsca aktywności społecznej.

Informacje Urzędu Miasta Rydułtowy

Sport i aktywność fizyczna

Rozwój aktywności fizycznej mieszkańców wspiera Rydułtowski Ośrodek Sportu i Rekreacji. Jednostka zarządza kluczowymi obiektami sportowymi, w tym stadionem miejskim oraz kompleksami boisk „Orlik”, które są intensywnie wykorzystywane przez kluby sportowe, szkoły i mieszkańców.

W 2025 roku z boisk „Orlik” skorzystało ponad 26 tys. osób, co świadczy o dużym zainteresowaniu aktywnością fizyczną. ROSiR organizuje i współorganizuje liczne wydarzenia sportowe, takie jak biegi, turnieje czy festiwale, a także prowadzi zajęcia w ramach ogólnopolskich programów sportowych.

Spójna strategia rozwoju

Zestawienie działań realizowanych w Rydułtowach pokazuje spójne i konsekwentne podejście do rozwoju miasta. Inicjatywy obejmują różnorodne obszary życia społecznego – od edukacji i kultury, przez sport, po działania społeczne i profilaktyczne.

Współpraca instytucji miejskich, organizacji pozarządowych oraz mieszkańców przekłada się na powstawanie projektów odpowiadających na realne potrzeby lokalnej społeczności. Dzięki temu Rydułtowy umacniają swoją pozycję jako miejsce aktywne, otwarte i zaangażowane w rozwój swoich mieszkańców.

Profesor Stanisław Leszczyca-Przywara: niezłomny strażnik wartości

Postać profesora Stanisława Leszczyca-Przywary (6 II 1896 – 5 I 1985) to historia człowieka, którego życie było nierozdzielnie splecione z tragicznymi, ale i dumnymi losami Polski XX wieku. Choć urodził się w Tarnopolu, to właśnie Rydułtowy stały się jego domem z wyboru i miejscem, w którym powstały jego najbardziej dojrzałe dzieła.

Od legionisty do profesora

Młodość profesora przypadła na czasy walk o niepodległość. Jako młody człowiek wstąpił w szeregi Legionów Polskich (4 Pułku Piechoty), walcząc o wolną ojczyznę pod pseudonimem „Lotos”. Po odzyskaniu niepodległości poświęcił się pracy pedagogicznej. Jako nauczyciel historii i języka polskiego w gimnazjach kształtował postawy patriotyczne młodzieży w Hrubieszowie, Kole i Sochaczewie. Tradycyjny tytuł „profesora” nadawano wówczas nauczycielom szkół średnich, co podkreślało wagę

jego pracy edukacyjnej.

Czas próby i rodzinna tragedia

II wojna światowa wystawiła profesora na najcięższą próbę. Działal w konspiracji jako oficer Armii Krajowej. Ten okres życia naznaczony był niewyobrażalną osobistą tragedią – jego syn został zamordowany w katowni Gestapo. Mimo ogromnego bólu profesor nie stracił wiary w ludzi ani w wartości, którym służył. To właśnie dzięki temu zachował niezłomną postawę, stając się symbolem moralnej siły i wytrwałości.

Rydułtowski azyl i twórczość

Po wojnie, uciekając przed represjami UB, które dotknęły go za krzewienie ideałów wolności wśród uczniów w Grybowie, osiadł w Rydułtowach. W czasach stalinowskiego mroku jego dom stał się oazą wolnej myśli. W Rydułtowach profesor oddał się swojej pasji artystycznej. Malował obrazy religijne, historyczne oraz pejzaże, a szczególnie ukochał Tatry.

Jego dzieła do dziś zdobią wnętrza rydułtowskich i radlińskich kościołów, m.in. parafii św. Jerzego oraz parafii pw. Zmartwychwstania Pańskiego na Kalwarii Pszowskiej. W Rydułtowach profesor spotkał ks. Franciszka Blachnickiego, który dzięki jego doświadczeniu pedagogicznemu stworzył Ruch Światło-Życie. Profesor był także blisko związany z Karolem Wojtyłą, który widział w nim świadka wiary i depozytariusza polskiej tradycji niepodległościowej.

Wydarzenia w Rydułtowskim Centrum Kultury (RCK)

Pamięć o profesorze ożyła z nową siłą w marcu 2026 roku dzięki premierze filmu dokumentalnego „Jesteśmy mu to winni...”.

11 marca odbyła się prapremiera filmu – pokaz, który zgromadził twórców, osoby występujące w produkcji, a także tych, którzy udostępniili materiały, obrazy i pamiątki po profesorze, oraz zaproszonych gości. Wydarzenie uświetnił występ orkiestry KWK Rydułtowy-Anna pod batutą Jana Wojaczka, która otworzyła pokaz utworami legionowymi.

Po projekcji odbył się krótki panel dyskusyjny, prowadzony przez burmistrz Mariolę Bolisęgę. W rozmowie z twórcami filmu przybliżono proces jego powstawania oraz znaczenie dokumentu dla lokalnej społeczności. Następnie otwarto wystawę prac i pamiątek profesora, zainaugurowaną przez prof. Franciszka Niecia – ucznia profesora Przywary.

17 marca w RCK „Feniks” odbyła się oficjalna premiera filmu, która przyciągnęła tłumy mieszkańców pragnących poznać historię swojego „moralnego kompasu”. W sali kameralnej dostępna była wyjątkowa ekspozycja prac malarskich, maszynopisów oraz pamiątek po profesorze – to była jedyna okazja, by zobaczyć artefakty znajdujące się na co dzień w prywatnych archiwach. Wystawa trwała do końca marca.

Dodatkowy termin projekcji

Ze względu na ogromne zainteresowanie filmem i ograniczoną pojemność sali widowiskowej organizatorzy zdecydowali o zorganizowaniu dodatkowego seansu w kwietniu. Dokładna data zostanie ogłoszona przez Rydułtowskie Centrum Kultury.

Krótko o twórcach filmu

Magdalena Chmielewska – pomysłodawczyni, reżyserka filmu oraz autorka researchu; pedagog z 19-letnim doświadczeniem (nauczycielka, logopedka, terapeutka) i mama 4,5-letniego chłopca.

Marek Adamczyk – operator kamery, montażysta i dźwiękowiec; pracownik kopalni Polskiej Grupy Górniczej, który po godzinach rozwija swoją pasję do fotografii i filmowania, w tym ujęć z dronów FPV.

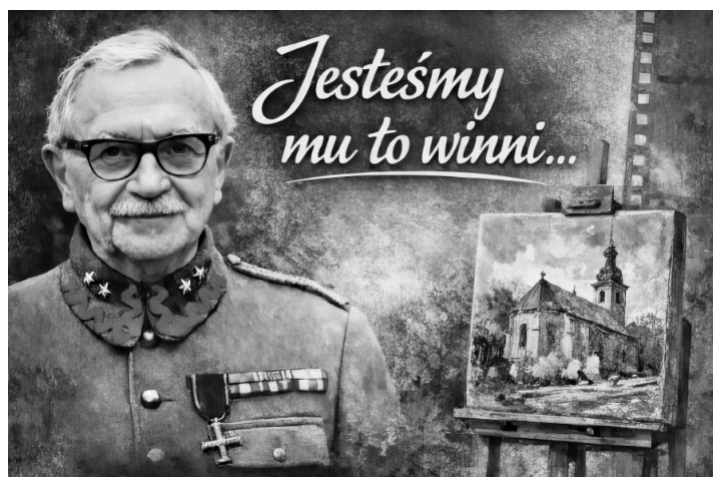
Patrycja Tomiczek – lektorka i narratorka filmu; historyczka, nauczycielka oraz animatorka kultury, zaangażowana w dokumentowanie historii Górnego Śląska i występująca w amatorskim teatrze.

Film o niezwykłym mieszkańcu Rydułtów

Film opowiada historię niezwykłego mieszkańca Rydułtów – człowieka sprawiedliwego, który z różańcem w ręku i pędzlem w dłoni zwyciężał zło dobrem. To poruszający portret lokalnego bohatera, którego życie i wartości moralne pozostają inspiracją dla kolejnych pokoleń. Opowieść ukazuje, jak odwaga, dobroć i pasja kształtują tożsamość miasta oraz uczą żyć z podniesionym czołem.

Autor: Magdalena Chmielewska

Foto: Tomasz Kamiński, pseud. Kamil Fangor



Problemy hałd w centrum uwagi. Samorządowcy na posiedzeniu sejmowej komisji

26 marca odbyło się posiedzenie Komisji Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa w Sejmie, poświęcone zagrożeniom środowiskowym i zdrowotnym związanym z likwidacją zapożarowania hałd. Temat obrad miał szczególne znaczenie dla mieszkańców Pszowa, Radlina, Rydułtów oraz całego powiatu wodzisławskiego.

Posiedzenie zorganizowano z inicjatywy poseł Gabrieli Lenartowicz, która przewodniczyła obradom. W dyskusji uczestniczyli przedstawiciele samorządów regionu, w tym Arkadiusz Skowron z Zarządu Powiatu Wodzisławskiego, burmistrz Pszowa Piotr Kowol oraz zastępca burmistrza Radlina Marcin Król. Obecność samorządowców umożliwiła bezpośrednie przedstawienie problemów, z jakimi na co dzień mierzą się gminy górnicze.

Istotnym elementem posiedzenia były wystąpienia przedstawicieli samorządów, a także Polskiej Grupy Górniczej i Spółki Restrukturyzacji Kopalń. Zaprezentowano aktualną sytuację oraz skalę zagrożeń wynikających z procesów likwidacji zapożarowania hałd, które mają wpływ na jakość powietrza, stan środowiska oraz zdrowie mieszkańców.

W trakcie obrad odbyła się szeroka dyskusja z udziałem przedstawicieli administracji rządowej, w tym reprezentantów Ministerstwa Klimatu i Środowiska, Ministerstwa Aktywów Państwowych, Ministerstwa Zdrowia oraz Biura Rzecznika Praw Obywatelskich. Rozmowy koncentrowały się na potrzebie doprecyzowania przepisów, poprawy nadzoru nad zwałówiskami oraz wypracowania skutecznych mechanizmów reagowania na zagrożenia.

Podczas posiedzenia podkreślono, że problem hałd ma nie tylko wymiar środowiskowy, ale również społeczny i zdrowotny, co wymaga skoordynowanych działań na poziomie rządowym i samorządowym. Wskazywano także na konieczność realnego wsparcia dla gmin górniczych, które ponoszą konsekwencje wieloletniej działalności przemysłowej.

Uczestnicy spotkania wyrazili nadzieję, że przeprowadzona dyskusja przełoży się na konkretne rozwiązania legislacyjne i wykonawcze, które poprawią bezpieczeństwo oraz jakość życia mieszkańców terenów dotkniętych problemem.

Autor: MP



Wstrząsy, inwestycje i plany wydobywania. Górnicze wyzwania w regionie Rybnika i Rydułtów

Eksploatacja górnicza oraz jej wpływ na życie mieszkańców Radlina, Rybnika, Rydułtów i gminy Gaszowice pozostają jednym z kluczowych tematów prac Zespołu Porozumiewawczego koordynującego działalność PGG S.A. Oddział KWK ROW Ruch Marcel i Ruch Rydułtowy. Na pierwszy plan wysuwają się zarówno bieżące kwestie związane ze wstrząsami, jak i realizacja inwestycji mających ograniczyć skutki działalności górnicznej.

Jednym z głównych problemów są wstrząsy wysokoenergetyczne. W ostatnim okresie odnotowano spadek aktywności sejsmicznej, jednak nadal istotne pozostaje informowanie samorządów oraz mieszkańców o ich występowaniu, przyczynach i zasadach postępowania po takich zdarzeniach. Informacje o wstrząsach są na bieżąco przekazywane do urzędów, a zagadnienia te omawiane są podczas spotkań koordynacyjnych i konsultacji z przedstawicielami lokalnych społeczności.

Prowadzona jest także stała komunikacja dotycząca działalności górnicznej na terenie Rybnika, Radlina, Rydułtów i gminy Gaszowice, obejmująca m.in. zagadnienia związane ze szkodami górnicznymi oraz planowaną eksploatacją w latach 2026–2027. Uruchomiona aplikacja mobilna umożliwi mieszkańcom zgłaszanie uszkodzeń, które są następnie weryfikowane przez inspektorów.

Równolegle realizowane są inwestycje związane z ograniczaniem skutków eksploatacji i zagrożenia powodziowego. W styczniu rozpoczęto pierwszy etap regulacji rzeki Nacyny na odcinku od ul. Barwnej w Rydułtowach do wylotu potoku Niedobczyckiego w Rybniku. Zakres prac obejmuje regulację koryta rzeki, budowę bajpasu w rejonie mostu kolejowego przy ul. Zamenhofa, pogłębienie mostów oraz wzmocnienie ich konstrukcji. Zakończenie robót przewidziano na koniec 2027 roku.

Realizacja inwestycji przebiega zgodnie z harmonogramem, choć pojawiły się protesty dotyczące wycinki drzew w rejonie ścieżki rowerowej wzdłuż Nacyny. Wskazywano na konieczność zapewnienia dostępu do rzeki na potrzeby prowadzonych robót oraz możliwości szybkiego reagowania w sytuacjach zagrożenia powodziowego. Inwestycja posiada wymagane decyzje administracyjne, w tym decyzję Wojewody Śląskiego z 24 lutego 2023 roku z rygorem natychmiastowej wykonalności.

Planowane działania mają przyczynić się do obniżenia

poziomu wody w rejonie ul. Maczka i Radoszowskiej w Rydułtowach. Kluczowe znaczenie mają pogłębienie dna rzeki pod mostami oraz budowa bajpasu, którego wykonanie zaplanowano na wrzesień. Przygotowano również drugi etap inwestycji obejmujący dalszą regulację Nacyny, likwidację przepustu przy ul. Maczka oraz budowę nowego odcinka drogi łączącej ul. Maczka z ul. Barwną. Koncepcja tej drogi uzyskała akceptację władz miasta i mieszkańców, a obecnie trwają uzgodnienia szczegółowych rozwiązań.

Do czasu realizacji docelowych prac prowadzone są działania zabezpieczające, w tym umocnienie skarp nasypu kolejowego, przebudowa infrastruktury energetycznej oraz przygotowania do podniesienia ul. Radoszowskiej.

Istotnym przedsięwzięciem pozostaje również planowana przebudowa mostu w ciągu ul. Janasa w Rybniku nad potokiem Pludry. Pomimo przygotowanej dokumentacji oraz uzyskanych decyzji środowiskowych i wodnoprawnych, realizacja napotkała przeszkody formalne, w tym brak zgód właścicieli części działek oraz problemy prawne dotyczące jednej z nieruchomości. Procedura została skierowana na uzyskanie decyzji ZRID. Dodatkowe opóźnienia wynikały z wydłużonego procesu zawarcia ugody z Miastem Rybnik, co spowodowało konieczność aktualizacji dokumentacji i ponownego przeprowadzenia postępowania przetargowego.

Eksploatacja prowadzona w latach 2024–2025 w ścianie III-E2 wiązała się z obserwacjami geodezyjnymi i budowlanymi. Pomiary wykazały zróżnicowane osiadania terenu – od kilku milimetrów do 124 mm przy ul. Raciborskiej. Prowadzony jest stały nadzór nad stanem technicznym obiektów budowlanych, w tym obiektów użyteczności publicznej i zabytków, a kontrole odbywają się regularnie oraz po silniejszych wstrząsach.

W 2025 roku zarejestrowano 83 wstrząsy o energii przekraczającej 10^5 J, w tym cztery o energii rzędu 10^6 J. Najsilniejszy z nich miał miejsce 18 lutego i osiągnął energię $2,7 \times 10^6$ J. Pomiary pozwalają na bieżącą ocenę wpływu zjawisk sejsmicznych na powierzchnię.

Działania obejmują również ocenę odporności budynków na wpływy eksploatacji, pokrywanie kosztów zabezpieczeń nowych obiektów, monitoring sieci gazowych i wodociągowych oraz kontynuację obserwacji geodezyjnych i sejsmicznych. Równolegle prowadzona jest działalność informacyjna skierowana do mieszkańców i samorządów.

Eksploatacja górnicza w regionie wiąże się z koniecznością równoważenia bieżących wyzwań, takich jak wstrząsy i szkody górniczne, z realizacją inwestycji infrastrukturalnych i planów wydobywczych. Najbliższe miesiące będą kluczowe dla postępu prac przy rzece Nacynie, dalszych działań związanych z przebudową mostu oraz przygotowań do eksploatacji w latach 2026–2027.

Autor: MP

„Tu je piyknie!” – spacer śladami historii i architektury Rudy Śląskiej

Najstarsza część Rudy Śląskiej stała się miejscem całodniowego spaceru, który pozwolił odkryć lokalną historię, architekturę i dziedzictwo przemysłowe. Wizyta w dzielnicy Ruda odbyła się dzięki uprzejmości Szarlota LAB, które umożliwiło poznanie tej części miasta z przewodnikiem.

Spacer prowadził przez charakterystyczne osiedla familoków, będące jednym z najbardziej rozpoznawalnych elementów śląskiego krajobrazu. Uczestnicy mieli również okazję poznać historie związane z Karolem Godulą – postacią silnie związaną z rozwojem przemysłowym regionu.

Jednym z kluczowych punktów była wizyta przy szybie Franciszek. Obiekt ten, dziś będący siedzibą stowarzyszenia TU!RUda, stanowi przykład zachowanego dziedzictwa górniczego i ważny element lokalnej tożsamości.

Spacer po dzielnicy Ruda zajął cały dzień, oferując różnorodne spojrzenie na historię i współczesność tej części miasta. Wydarzenie zakończyło się podziękowaniami dla organizatorów oraz osób zaangażowanych w jego realizację.

Autorką relacji jest Joanna Rusok, a zdjęcia zostały udostępnione dzięki uprzejmości Kamila Fangora.



Franz Ignatz Henke – kronikarz, który ocalił pamięć o Śląsku

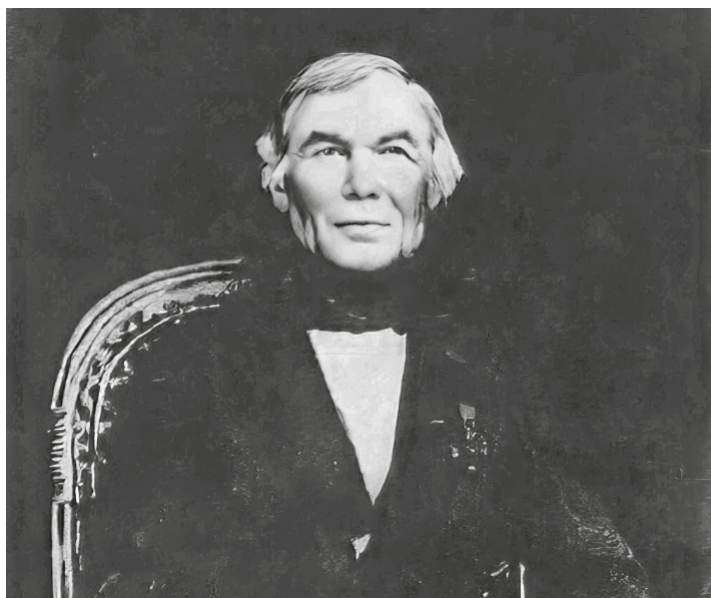
8 kwietnia 1797 roku w Łubowicach na Górnym Śląsku urodził się Franz Ignatz Henke – nauczyciel i kronikarz, który poświęcił swoje życie dokumentowaniu historii regionu. Choć dziś pozostaje postacią mało znaną, jego działalność odegrała istotną rolę w zachowaniu wiedzy o przeszłości Śląska.

W 1821 roku Henke przybył do Wodzisławia Śląskiego, gdzie na stałe związał swoje życie zawodowe i osobiste. Pracując jako nauczyciel, równoległe gromadził materiały dotyczące historii miasta oraz dawnego państwa wodzisławskiego. Jego celem było utrwalenie dziejów regionu, który w XIX wieku podlegał dynamicznym przemianom.

Efektom wieloletniej pracy była kronika obejmująca okres od średniowiecza po czasy współczesne autorowi. Publikacja ta nie ograniczała się do zestawienia dat i wydarzeń – zawierała również opisy życia mieszkańców oraz zachodzących zmian społecznych i kulturowych. Powstawała w warunkach znacznie utrudniających dostęp do źródeł, co dodatkowo podkreśla skalę zaangażowania autora.

Franz Ignatz Henke zmarł 28 marca 1891 roku w Wodzisławiu Śląskim. Jego dorobek przez długi czas pozostawał mało dostępny. Dopiero w 2003 roku kronika została wydana w języku polskim przez Towarzystwo Miłośników Ziemi Wodzisławskiej, co umożliwiło szerszemu gronu odbiorców poznanie historii regionu zebranej przez autora.

Działalność Henke stanowi przykład indywidualnego wkładu w dokumentowanie lokalnej przeszłości. Jego praca pokazuje znaczenie inicjatyw podejmowanych przez osoby, które – niezależnie od pełnionych funkcji – przyczyniają się do zachowania dziedzictwa kulturowego i historycznego.



Mokrego Śmiyrgusu
Od hazoka dużo kustu
Gryfnych kroszonek
Winszujemy piyknej Wielkiej Nocy

Alicja Kołodziej z zarządem
Towarzystwa Miłośników Rydułtów

Wele byfja

Smaki wiosny na Śląsku. Tradycyjne zupy wracają na stoły

Wraz z nadejściem cieplejszych dni śląska kuchnia wyraźnie się zmienia. Na stołach pojawiają się lżejsze potrawy oparte na sezonowych warzywach, a szczególne miejsce zajmują zupy. Wiosenne propozycje łączą lokalną tradycję z dostępnością świeżych nowalijek, tworząc charakterystyczny zestaw smaków regionu.

Wśród najpopularniejszych dań znajduje się oberiba, czyli śląska zupa z kalarepy. To jeden z najbardziej rozpoznawalnych wiosennych klasyków. Przygotowywana jest z młodej kalarepy, często z dodatkiem marchewki i ziemniaków, a jej smak podkreśla duża ilość koperku. W zależności od preferencji może być gotowana na wywarze mięsny lub w wersji wegetariańskiej, niekiedy zabieleną śmietaną.

Drugą często spotykaną propozycją jest tzw. zielono zupa, określana również jako zupa jarzynowa. Bazuje na lekkim bulionie i sezonowych warzywach, takich jak młoda marchewka, pietruszka, groszek, fasolka szparagowa, kalafior, brokuły czy por. Jej skład może się różnić w zależności od dostępności produktów.

Na liście nie brakuje także żuru żeniatego. Choć żurek bywa kojarzony głównie z okresem wielkanocnym, na Śląsku jego odmiana z dodatkiem ziemniaków jest obecna również wiosną. Często podawany jest z białą kielbasą, niekiedy wzbogaconą czosnkiem niedźwiedzim.

W cieplejsze dni popularność zyskuje chłodnik z botwinki. To lekka, orzeźwiająca zupa, którą coraz częściej serwuje się z dodatkiem jogurtu greckiego, nadającego jej łagodniejszy smak.

W zestawieniu pojawia się także wodzionka – prosta, tradycyjna zupa znana przez cały rok. Wiosną bywa przygotowywana w nieco świeższej odsłonie, z dodatkiem młodego koperku i czosnku.

Wspólnym mianownikiem tych potraw są składniki charakterystyczne dla sezonu: koperek, młoda kalarepa, botwinka oraz świeża włoszczyzna. Śląskie zupy pozostają przy tym zgodne z lokalną tradycją – są proste, sycące i oparte na łatwo dostępnych produktach.

Autorką zestawienia jest Joanna Rusok.

O zdrowiu

Ozempic: wróg czy przyjaciel w walce z nadwagą?

Ozempic, którego substancją czynną jest semaglutyd, coraz częściej pojawia się w dyskusji o odchudzaniu. Choć lek został opracowany z myślą o osobach z cukrzycą typu 2, jego działanie może sprzyjać redukcji masy ciała. Jednocześnie stosowanie go w tym celu pozostaje poza oficjalnymi wskazaniami i wiąże się z ryzykiem działań niepożądanych.

Semaglutyd należy do grupy analogów GLP-1. Naśladuje hormon wydzielany naturalnie po posiłku, wpływając na gospodarkę cukrową i odczuwanie sytości. Lek stymuluje wydzielanie insuliny w odpowiedzi na wzrost poziomu glukozy we krwi, ograniczając ryzyko hipoglikemii. Jednocześnie hamuje wydzielanie glukagonu, hormonu odpowiedzialnego za podnoszenie poziomu cukru. Spowalnia także opróżnianie żołądka, dzięki czemu uczucie sytości utrzymuje się dłużej, oraz oddziałuje na ośrodki głodu w mózgu, zmniejszając apetyt.

To właśnie ten mechanizm sprawia, że u części pacjentów dochodzi do spadku masy ciała. Mniejsze łaknienie i szybsze odczuwanie sytości przekładają się na niższe spożycie kalorii.

Dane z badań klinicznych, przede wszystkim z wykorzystaniem preparatu Wegovy zawierającego wyższą dawkę semaglutydu, wskazują na średnią utratę masy ciała na poziomie około 15 proc. po ponad roku terapii. Ozempic, stosowany w niższych dawkach, również wykazuje działanie odchudzające, jednak nie jest oficjalnie zarejestrowany do leczenia otyłości.

Stosowanie leku nie jest jednak pozbawione ryzyka. Do najczęstszych działań niepożądanych należą nudności, wymioty i biegunki, które zwykle z czasem ustępują. Bezwzględne przeciwwskazania obejmują cukrzycę typu 1, kwasicę ketonową oraz ciążę. Szczególną ostrożność powinny zachować osoby z historią ostrego zapalenia trzustki lub retinopatii.

Istotnym problemem pozostaje także możliwość nawrotu masy ciała po zakończeniu terapii. Badania przedłużone programu STEP pokazują, że po odstawieniu leku większość utraconych kilogramów może powrócić.

Ozempic podaje się raz w tygodniu w formie podskórnego zastrzyku, najczęściej w brzuch, udo lub ramię. Leczenie rozpoczyna się od dawki 0,25 mg, którą stopniowo zwiększa się co cztery tygodnie.

Ozempic może więc wspierać redukcję masy ciała dzięki ograniczeniu apetytu i wydłużeniu uczucia sytości. Nie jest jednak środkiem pozbawionym zagrożeń. Stosowanie go w celach odchudzających wymaga konsultacji lekarskiej, stałej kontroli medycznej oraz świadomości możliwych skutków ubocznych i ryzyka efektu jo-jo.

Źródło: <https://www.bing.com/search?q=ozempic+a+odchudzanie&form=ANNTH1&refig=69d91e2a388c4b28b80084256968beb5&pc=U531&pq=ozempic+a+odchudzanie&pqlth=21&assgl=21&sgcn=ozempic+a+odchudzanie&qs=UT&sgtpv=UT&smvpcn=0&swbcn=1&sctcn=0&sc=1-21&sp=1&ghc=0&cvid=69d91e2a388c4b28b80084256968beb5&clckatsg=1&hsmssg=0>

Źródło: <https://www.bing.com/search?q=ozempic+a+odchudzanie&form=ANNTH1&refig=69d91e2a388c4b28b80084256968beb5&pc=U531&pq=ozempic+a+odchudzanie&pqlth=21&assgl=21&sgcn=ozempic+a+odchudzanie&qs=UT&sgtpv=UT&smvpcn=0&swbcn=1&sctcn=0&sc=1-21&sp=1&ghc=0&cvid=69d91e2a388c4b28b80084256968beb5&clckatsg=1&hsmssg=0>

Drodzy Członkowie TMR, Czytelnicy „Kluki”, Przyjaciele,

Trwają rozliczenia podatkowe, dlatego zwracamy się do Was z prośbą o przekazanie 1,5% podatku poprzez wpisanie w rubryce nr 147 naszego numeru KRS 0000272960 z przeznaczeniem na działalność programową Towarzystwa Miłośników Rydułtów.

Uzyskane środki przeznaczamy na różnorodne przedsięwzięcia służące mieszkańcom Rydułtów. Zwracamy się zwłaszcza do emerytów, aby przychodzili do naszej siedziby z rozliczeniem z ZUS – nieodpłatnie wypełnimy PIT-36 i prześlemy go elektronicznie do Urzędu Skarbowego.

Gwarantujemy wszystkim, którzy prześlą 1,5% podatku, że przez cały rok będą otrzymywać informacje oraz zaproszenia do udziału w działaniach organizowanych przez TMR. Rozliczenie wpłat za ubiegły rok publikujemy w „Kluce”. Osoby, które zaznaczą w rubryce 150 odpowiednią kratkę, zostaną wyszczególnione w „Kluce” jako darczyńcy.

Zarząd TMR



Moje rozważania

Kwiecień to najbardziej trafne określenie miesiąca, w którym, gdzie spojrzysz, tam piękne kwiaty i widać, że to wreszcie wiosna. Ale kwiecień to też miesiąc pamięci narodowej – stąd różne uroczystości organizowane przez władze gmin. U nas, w Rydułtowach, to przeważnie bieg ku pamięci Margycioka i Hałaczka, a my jako TMR od lat odwiedzamy groby zmarłych, zasłużonych członków TMR-u lub organizujemy wieczór wspomnień z rodzinami. **Tak będzie również w tym roku – 20.04 od godz. 16.00 w RCK Feniks.** Koniec marca zaskakiwał nas zmianami pogody i fatalnymi wiadomościami ze świata i kraju, których sprawcami byli prezydenci USA i Polski. Nie będę się rozwodził na temat sytuacji na świecie i w naszym kraju (wojna w Iranie, weta prezydenta), bo te tematy są obecne na co dzień we wszystkich mediach, ale stwierdzam, że niestety znacznie wpływają na życie nas wszystkich. W kwietniu wiele się wydarzy. Będą bardzo ważne wybory na Węgrzech. W kwietniu nasz rząd ma podpisać umowę z UE na pożyczkę z programu SAFE, która pozwoli wyzwolić ogromny pozytywny impuls dla polskiego przemysłu i obronności. Wydaje się też, że będzie to przełomowy miesiąc dla wojen w Ukrainie i w Iranie. Bardzo podoba mi się poprawiony przez PSL tzw. projekt SAFE „0”, który, jeśli wejdzie w stan realizacji, to albo skompromituje do reszty prezydenta Nawrockiego, albo jednak wyzwoli dodatkowe środki na obronność i służbę zdrowia. Mamy świąteczny prezent w postaci obniżonych cen paliw, co jednak nie uspokoi sytuacji cenowej na rynku, dopóki nie skończy się wojna na Wschodzie. Niestety ani nasze państwo, nie mówiąc o nas samych, obywatelach, nie mamy wpływu na to, co dzieje się na świecie, ale mamy wpływ na to, co dzieje się w naszych gminach i miastach. Mamy przykładowo dotąd nierozwiązywalny problem z palącymi się hałdami. Dobrze, że w tej sprawie władze naszego miasta i powiatu prowadzą rozmowy nie tylko z PGG, ale też w Warszawie z posłami, bo chodzi przede wszystkim o ogromne pieniądze, jakie trzeba uruchomić, by ograniczyć zjawisko palących się hałd. W naszym mieście rozpoczął się remont ul. Mickiewicza, a także długo oczekiwany remont pawilonu głównego rydułtowskiego szpitala za ogromną kwotę 28 mln zł. Te roboty prowadzi częstochowska firma. Wkrótce ruszy remont ul. Raciborskiej, który będzie ogromnym utrudnieniem komunikacyjnym, ale musi zostać wykonany, by poprawić przepustowość od ul. Sportowej w Niewiadomiu do skrzyżowania w Rzuchowie. Nie oznacza to, że nie będzie budowany odcinek drogi Pszczyna–Racibórz, który w części ma przebiegać przez

Rydułtowy i Gaszowice, ale z uwagi na koszty termin tej inwestycji się oddala, stąd pilność remontu ul. Raciborskiej. Takie remonty i inwestycje są zauważalne, ale w równym stopniu zauważamy, czy miasto jest czyste, zielone i ukwiecone, i czasem martwimy się, co przyniesie przyszłość. Na szczęście o przyszłości miasta myślą nie tylko burmistrz, urząd miasta, radni, a nawet studenci, lecz także nasi mieszkańcy zaangażowani w komisjach. To, że nasi mieszkańcy są społecznie aktywni, to fakt, ale dobrze, że p. burmistrz Marioli Bolisędze udało się zaangażować grupę bardzo zdolnych i pomysłowych pracowników urzędu miasta i miejskich instytucji do pisania i realizacji projektów z UE dotyczących społecznej transformacji, czego przykładem jest realizacja projektu „Ryduł-to-WY to MY”, zwłaszcza ukierunkowanego na aktywizację kobiet. Nie dziwi więc ogromna aktywność kobiet w organizacjach i grupach nieformalnych zaangażowanych w ramach tego zróżnicowanego projektu. Dzięki temu projektowi odbyła się druga edycja wyróżniania osób, a teraz także grup, statuetkami Herosów, która miała miejsce 27 marca w RCK Feniks. Była to piękna gala, ale o tym w innym artykule. Cieszą sukcesy naszych młodych sportowców, szachistów, uczestników olimpiad, śpiewaków i tancerzy, o czym informują media, w tym gazety oraz internet, zwłaszcza Facebook, w czym niemały udział mają nasi rydułtowanie. To piękne i potrzebne, bo dzięki popularyzacji osiągnięć zachęca się innych młodych do aktywności i odciąża od uzależniającego telefonu.

Kończąc, zachęcam do wiosennego sprzątnięcia, bo wizerunek naszego miasta zależy od nas wszystkich.

Henryk Machnik



KWK Rydułtowy, widok od ul. K. Przerwy- Tetmajera

**Składamy najserdeczniejsze
życzenia urodzinowe
marcowym solenizantom!!!
A są to:**

**Widera Krystyna, Kołodziej Alicja,
Fojcik Brygida, Freiwald Tomasz,
Otawa Jolanta, Adamczyk Leszek,
Paszenda Krystyna,
Freund- Konieczny Bożena**



Gdy liczy się pewność, wybierasz systemowe

**Nie musisz martwić się o pogodę, paliwo czy awarie.
Ciepło systemowe to wygoda, bezpieczeństwo
i niezawodność przez cały rok.**

Zawsze dostępne wtedy, gdy go potrzebujesz
– z gwarancją, zapewnionym serwisem, w pełni
bezbosługowym wsparciem technicznym.

Nowoczesne systemy ciepłownicze stają się coraz bardziej
przyjazne środowisku, a Ty zyskujesz komfort, który idzie
w parze z odpowiedzialnością klimatyczną. To ciepło,
które po prostu działa pewnie – i do 2050 roku będzie
w pełni zielone.

W zasięgu ciepła. Gdy liczy się pewność,
wybierasz systemowe.

jesteś wZasięguCiepła.pl



Izba Gospodarcza
Ciepłownictwo Polskie



**Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej
Rydułtowy, ul. Tetmajera 150
tel. 32 72 94 068, 32 72 94 933**

**Poradnie lekarskie prowadzone w ramach
podpisanych kontraktów z NFZ**

Lekarza POZ, Ginekologiczno-położnicza, Dermatologiczna,
Okulistyczna, Laryngologiczna, Leczenia bólu, Neurologiczna,
Urazowo-ortopedyczna, Leczenia uzależnień,
Medycyny paliatywnej, Hospicjum domowe

**Poradnie lekarskie prowadzone w ramach
usług komercyjnych (odpłatnych)**

Alergologiczna dla dzieci, Medycyny pracy



Stara Palmiarnia Mimoza w Rybniku to miejsce z historią.
Dawniej znana jako kultowa Mimoza, dziś wraca w nowej
odświeżonej odsłonie.

Serwujemy smaczne dania, desery, napoje w otoczeniu
zieleni i niepowtarzalnej atmosfery. Oferujemy
organizację imprez okolicznościowych z możliwością
noclegu. Łączymy tradycję z nowoczesnością.

Każde wydarzenie z nami nabiera niepowtarzalnego
charakteru.

**Kontakt: 32 321 00 77
www.starapalmiarnia.pl**



**Gabinety Specjalistyczne
na ul. Strzelców Bytomskich 9
w Rydułtowach
służą pomocą tel. +48 691 101 688**

Wizyty prywatne:
Chirurgia, Dermatologia
Urologia, Reumatologia
USG, Doppler, Radiologia
Kosmetologia
Trychologia, Podologia
Poradnia dietetyczna DIETIKON



Wydawca: Towarzystwo Miłośników Rydułtów, Rydułtowy, ul. Plebiscytowa 47, tel. +48 515 828 453;
Kolegium Redakcyjne (tel. +48 514 430 689, +48 510 791 300); Red. nac. Joanna Rusok, z-ca red.nacz. Mariusz Stebel
członkowie: Henryk Machnik, Jerzy Majer, Alicja Kołodziej, Janina Chlebek - Turek,
e-mail: kluka.tmr@interia.pl; nasza strona: www.tmrzydultowy.pl; Redaktor wydania: Joanna Rusok,
komputerowy skład gazety: M. Połomski. Zdjęcia na zlecenie TMR wykonują: FOTO BARON Rydułtowy, FOTO SYCHA Rydułtowy,
fotoreporterzy: Bernadeta Ośliży, Damian Bizoń, Roman Gunia, Monika Marszolik, Kamil Fangor Druk gazety: MZ Druk Radlin